

แนวทางส่งเสริมการบำเพ็ญบุญกิริยาวัตถุของประชาชนบ้านเอื้อ
อาทรสันกำแพง ตำบลต้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่
Guideline for promotion of practicing objects of merti-making
by people of boon Eua-athon of Sankamphaeng, Tonpao
sub-district, Sankamphaeng district, Chiang Mai Province

พระวีระชาติ วีระชาโต (บุญยมัย)

โพน นามณี, อุเทน ลาพิงค์

Phra Weerachat Wirachato (Boonyamai)

Pone Namanee, Uthen Laping

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

Mahamakut Buddhist University, Lanna Campus

Corresponding author, E-mail: iamveerchat@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบำเพ็ญบุญกิริยาวัตถุของประชาชน 2) เพื่อวิเคราะห์ปัญหาการบำเพ็ญบุญกิริยาวัตถุของประชาชน 3) เพื่อเสนอแนวทางส่งเสริมการบำเพ็ญบุญกิริยาวัตถุของประชาชน เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีการรวบรวมข้อมูลการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องและการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก จากกลุ่มตัวอย่างที่ทำการเลือกโดยเฉพาะเจาะจง จำนวน 20 รูป/คน

ผลการวิจัยพบว่า: 1) มีการทำบุญ บริจาคทาน เสียสละสิ่งของทำกิจกรรมจิตอาสา ตามโอกาสต่าง ๆ ด้านศีลมีการสมาทานศีล รักษาศีลใน วันสำคัญทางศาสนา ตามเทศกาลต่าง ๆ ด้านภาวนา มีการไหว้พระสวดมนต์ นั่งสมาธิ

2) คนในชุมชนไม่เข้าใจการบำเพ็ญบุญกิริยาวัตถุ ได้ดี เข้าใจในการให้ทานกับพระสงฆ์เป็นหลัก และศีลรักษาได้เป็นบางข้อ มักจะอ้างว่ามีกิจกรรมทางสังคม ส่วนภาวนาเข้าใจแค่การนั่งทำสมาธิ เท่านั้น เป็นเพียงการบำเพ็ญบุญแบบสืบทอดกันมาไม่ได้พัฒนาชีวิตในครอบครัว และปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นได้

3) ส่งเสริมให้จัดกิจกรรมทำบุญให้ทานรูปแบบอื่น ทำกิจกรรมจิตอาสา เสียสละ ด้านศีล ส่งเสริมกฎระเบียบกติกาทางสังคมในการทำมาหากิน ควบคู่ไปกับการใช้ศีลเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ การนำสื่อเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้ ด้านภavana ส่งเสริมการไหว้พระสวดมนต์ทำสมาธิ ในวันสำคัญแห่งชาติ วันสำคัญต่าง ๆ ส่งเสริมการปฏิบัติธรรมบำเพ็ญภavana เป็นกรณีพิเศษ จัดพระวิทยากร มาบรรยายอบรมการบำเพ็ญภavana

คำสำคัญ: การบำเพ็ญบุญ, บุญกิริยาวัตถุ, บ้านเอื้ออาทรสันกำแพง

Abstract

The objectives of this research article are 1) to study the condition of the people's merit making, 2) to analyze the problem of people's merit making, and 3) to propose ways to promote the people's merit making. It is a qualitative research. Study data were collected from relevant documents and data were collected by in-depth interviews. From the sample group that was specifically selected, 20 photos/person.

The results showed that: 1) Making merit, making donations, sacrificing things, doing volunteer activities on various occasions, in terms of precepts, observing the precepts, observing the precepts on important Buddhist days, according to important festivals

2) People in the community do not understand the meritorious actions well and understand the giving of alms to the monks. and some precepts can be treated often claiming to have social activities As for Prawana, he only understands sitting in meditation, it is just a traditional merit making that does not improve family life and various problems that may occur.

3) Encourage other forms of merit-making activities Doing volunteer activities, sacrificing precepts, promoting social rules and regulations in doing good deeds Precepts should be used as a tool to anchor the mind. application of technology media in prayer, promoting prayer and meditation On important national and religious days, on important days, promoting the practice of

meditation as a special case organizing speakers Came to give a lecture on the practice of practicing meditation.

Keywords: merit making, merit making, San Kamphaeng House

บทนำ

ศาสนาพุทธศาสนาสอนศาสนิกชนให้เป็นคนดี มีความเอื้อเฟื้อ ช่วยเหลือกันเป็นกุศลโลบาย การบำเพ็ญบุญ ในพระพุทธศาสนา สอนให้พุทธศาสนิกชน ทำบุญ ทำกุศล เป็นศาสนพิธี เมื่อกล่าวถึงการทำบุญ มีมูลเหตุการทำบุญอยู่ 3 ประการ 1) บุญในวันสำคัญของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ 2) บุญประจำประเพณีในเทศกาลต่าง ๆ วันสงกรานต์ วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา กลุณ 3) บุญที่มีความเกี่ยวข้องเฉพาะตัวบุคคล เหตุแห่งการทำบุญนี้แบ่งได้ 2 ประเภทด้วยกัน 1) บุญในพิธีมงคลต่าง ๆ เช่น ทำบุญอายุ บวชนาค โคนจุก ขึ้นบ้านใหม่ เรียกว่าบุญที่ปรารภเหตุมงคล 2) บุญทำในงาน พิธีทักษิณานุประทาน อุทิศส่วนกุศลให้ผู้ล่วงลับไปแล้ว นับตั้งแต่บำเพ็ญกุศลถึงครบรอบปี ที่เรียกว่า เหตุอวมงคล การทำบุญทุกประเภทจะได้ประโยชน์ดังนี้ 1) ได้บุญกุศลอย่างถูกต้อง ครบถ้วนตามพิธีการที่เจ้าภาพต้องการ 2) ได้ชื่อว่าช่วยย่องเชิดชูพิธีการทำบุญนี้ให้มีความเจริญรุ่งเรืองในทางที่ถูกต้องตามประเพณีวัฒนธรรม 3) เป็นเกียรติคุณแก่ผู้เป็นเจ้าภาพ ผู้ร่วมกุศลให้เกิดเพิ่มพูนกุศล มีจิตศรัทธายิ่งขึ้น การทำบุญนี้พระพุทธเจ้าทรงแสดง ปุณณกิริยาวัตถุสูตร (ขุ.อิติ. 26/25/415) ปุณณกิริยาวัตถุ พระสูตรนี้พระผู้มีพระภาคตรัสไว้ อย่างนี้บุญกิริยาวัตถุ 3 1) บุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยทาน 2) บุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยศีล 3) บุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยภาวนา บุญกิริยาวัตถุ 3 นี้จึงตรัส คาถาประพันธ์ว่า ผู้หวังประโยชน์สุข ควรฝึกฝนบำเพ็ญบุญนี้ เท่านั้น ที่ให้ผลเลิศติดต่อกันไป มีสุขเป็นกำไร ที่เป็นเหตุให้เกิดสุขดังกล่าวนานี้ ควรบำเพ็ญทาน ควรประพฤติธรรมสม่ำเสมอ ควรเจริญเมตตาภาวนา ครั้นเจริญธรรม 3 ที่เป็นเหตุให้เกิดสุขดังกล่าวนานี้แล้วย่อมเข้าถึงโลกที่มีสุขปราศจากการเบียดเบียนกันสอดคล้องกับ พระพรหมคุณาภรณ์ ป.อ. ปยุตโต (2538) ที่กล่าวถึงวัตถุที่ตั้งแห่งการทำบุญไว้โดยย่อ เรียกว่า “บุญกิริยาวัตถุ” มี 3 ประการ 1) ทาน การบริจาคสิ่งของตนให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น 2) ศีล การรักษา กายวาจาใจ ให้สงบเรียบร้อย ไม่ล่วงบัญญัติที่ทรงห้าม 3) ภาวนา การอบรมจิตใจให้ผ่องใสในการกุศลการบำเพ็ญบุญเช่นนี้ พุทธศาสนิกชนในชุมชน ได้ทำในลักษณะนี้มาเนิ่นนาน จะร่วมใจบำเพ็ญบุญกิริยาวัตถุเพื่อเป็นนื่อนาบุญแก่พระศาสนา และตนเองแต่ปัจจุบัน พ.ศ.2560-2565 ผู้วิจัยพบเบื้องต้นว่า มีการทำบุญเปลี่ยนแปลง

ไปจากเดิมมาก บางกลุ่มตั้งเงื่อนไขในการบำเพ็ญบุญกิริยาวัตร

จากปัญหาเหล่านี้ได้เกิดผลกระทบต่อชุมชน รวมทั้งพระพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก 1) คนบำเพ็ญบุญน้อยลง คนจำนวนมากไม่อยากเข้าไปบำเพ็ญบุญกิริยาวัตรโดยเฉพาะคนต่างถิ่นที่เข้ามาอยู่อาศัยในชุมชนมักจะถูกเหยียดชนชั้น 2) การตั้งกฎเกณฑ์จัดกิจกรรมงานบุญบ่อย ๆ 3) พวกตีแต่ปาก อ้างการบำเพ็ญบุญกิริยาวัตรกลับนินทา เหตุดังกล่าวนี้ ถ้าไม่มีการแก้ไข ปรับปรุงจักทำให้ชุมชนขาดความสามัคคีซึ่งจะเกิดปัญหาแก่สังคม และหมู่คณะ

ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นพระสงฆ์จำพรรษาอยู่ที่วัดสันป่าแดง และเป็นนักศึกษาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา จึงเห็นความสำคัญของหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวกับหลักบุญกิริยาวัตร 3 อันได้แก่ ทาน ศีล ภavana จึงได้สนใจทำวิจัยในเรื่องแนวทางส่งเสริมการบำเพ็ญบุญกิริยาวัตรของประชาชนบ้านเอื้ออาทรสันกำแพง ตำบลต้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อแสดงเมตตา กระบวนการสงเคราะห์ ผู้ประสบภัยพิบัติ สาธารณภัยต่าง ๆ ในสถานการณ์โรคโควิด-19 รวมทั้งเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติเพื่อให้คนในชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีความสามัคคี ซึ่งเป็นที่ปรารถนาของสังคม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบำเพ็ญบุญกิริยาของประชาชนบ้านเอื้ออาทรสันกำแพง ตำบลต้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาการบำเพ็ญบุญกิริยาวัตรของประชาชนบ้านเอื้ออาทรสันกำแพง ตำบลต้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อเสนอแนวทางส่งเสริมการบำเพ็ญบุญกิริยาวัตรของประชาชนบ้านเอื้ออาทรสันกำแพง ตำบลต้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการบำเพ็ญบุญกิริยาวัตรของประชาชนบ้านเอื้ออาทรสันกำแพง ตำบลต้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ โดยศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Documentary research) และการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในกรอบของสภาพ ปัญหาและแนวทางส่งเสริมการบำเพ็ญบุญกิริยาวัตรของประชาชน ซึ่งมีรายละเอียดของการวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับแนวทางส่งเสริมการบำเพ็ญบุญกิริยาวัตถุในพุทธศาสนาของประชาชน ประกอบด้วย นักวิชาการศาสนา ผู้นำชุมชน ปราชญ์ภูมิปัญญาชาวบ้าน ประชาชนทั่วไปในชุมชนทั้งในอดีตและปัจจุบันตั้งนั้นกลุ่มเป้าหมายจำนวน 20 รูป/คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยอาศัยกรอบแนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามปัญหาวิจัยวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตการวิจัย การนิยามศัพท์ปฏิบัติการซึ่งมีขั้นตอนในการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยเพื่อที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์
2. ร่างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้ครอบคลุมและสามารถตอบวัตถุประสงค์ได้ โดยได้แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มเป้าหมาย

ตอนที่ 2 สภาพการบำเพ็ญบุญกิริยาของประชาชน

ตอนที่ 3 สภาพปัญหาและอุปสรรคการบำเพ็ญบุญกิริยาวัตถุของประชาชน

ตอนที่ 4 แนวทางส่งเสริมการบำเพ็ญบุญกิริยาวัตถุของประชาชน

เพื่อให้ครอบคลุม และสามารถตอบวัตถุประสงค์ได้แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องตามเนื้อหาและวัตถุประสงค์ในการวิจัย จำนวน 3 ท่าน คือ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์.ดร.ทรงศักดิ์ พรหมดี อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์.ดร. สยาม ราชวัตร อาจารย์ประจำภาควิชาปรัชญาและศาสนาคณะมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

3. รองศาสตราจารย์.อัครชัย ชัยแสง อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาการสอนภาษาไทยมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

เมื่อพิจารณาความสอดคล้องและความครอบคลุมเนื้อหาความกะทัดรัดชัดเจนของคำสัมภาษณ์กับกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัยแล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency) โดยใช้เกณฑ์พิจารณาตัดสิน ดังนี้

1. ค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 แสดงว่า คำสัมภาษณ์วัดตรงตามเนื้อหา

2. ค่าดัชนีความสอดคล้องต่ำกว่า 0.5 แสดงว่า ข้อคำสัมภาษณ์นั้นวัดไม่ตรงตามเนื้อหา

3. ถ้าคำสัมภาษณ์นั้นวัดไม่ตรงตามเนื้อหา ได้ขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ แล้วนำมาแก้ไขให้คำสัมภาษณ์นั้น ๆ มีความสอดคล้องตามเนื้อหา

นำร่างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ ที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและเสนอแนะไปแก้ไขให้ถูกต้องตามเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้ แล้วนำเสนอต่อที่ปรึกษาในการใช้สำนวนภาษา ตลอดจนพิจารณาถึงความเหมาะสมทั่วไปของเครื่องมือแบบสัมภาษณ์โดยให้ครอบคลุมถึงรายละเอียดของเนื้อหา เพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง แล้วใช้เก็บข้อมูลของประชาชนบ้านเอื้ออาทรสันกำแพง โดยผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ เป็นการเก็บข้อมูลโดยจากกลุ่มเป้าหมายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแนวทางส่งเสริมการบำเพ็ญบุญกิริยาวัตถุของประชาชน ในระหว่างเดือนกรกฎาคม ถึง ตุลาคม 2565 โดยใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสังเกต ที่เกี่ยวกับสภาพ ปัญหาและแนวทางส่งเสริมการบำเพ็ญบุญกิริยาวัตถุของประชาชน ซึ่งผู้วิจัยได้วางแผนปฏิบัติไว้ดังนี้

1) มีหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมแนบเอกสารที่เป็นเครื่องมือสัมภาษณ์ เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง ไปยังผู้ทรงคุณวุฒิกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้เตรียมตัวและกำหนดเวลาในการให้สัมภาษณ์

2) ผู้วิจัยนำเครื่องมือไปเก็บข้อมูลตามวันและเวลาที่กำหนดไว้ พร้อมเตรียมอุปกรณ์ในการสัมภาษณ์ เช่น เทปบันทึกเสียง สมุดจดบันทึก

เมื่อได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ แล้วทำการถอดเทปบันทึกเสียง แล้วนำมาวิเคราะห์ ประมวลผล ตามกรอบแนวคิดที่กำหนดในการวิจัย และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ในกรณีที่ข้อมูลไม่สมบูรณ์ผู้วิจัยได้เก็บเพิ่มเติมในภายหลังจากผู้ทรงคุณวุฒิกลุ่มเป้าหมาย

ส่วนการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตนั้น ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลพร้อมกับการสัมภาษณ์ในการลงพื้นที่ เป็นไปตามกรอบแนวคิดที่กำหนดในการวิจัยและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) เป็นการศึกษาเอกสาร งานวิจัย รายงานการวิจัย หนังสือวิชาการ บทความวิจัย บทความวิชาการ กฎหมาย ระเบียบ ตำรา สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ รวมทั้งการค้นคว้าจากฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์อิเล็กทรอนิกส์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกต กับกลุ่มเป้าหมาย แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) โดยเชื่อมโยงให้เห็นความสัมพันธ์ในแง่ต่าง ๆ ตามความเป็นจริงซึ่งเป็นการวิเคราะห์ออกมาในรูปแบบเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. สภาพการบำเพ็ญบุญกิริยาวัตถุ มีการให้ทานมีการทำบุญใส่บาตร บริจาคทาน เสียสละสิ่งของในยุคโควิด 19 ทำกิจกรรมจิตอาสาเพื่อช่วยเหลือชุมชน ในโอกาสต่าง ๆ ตามกำลังศรัทธาที่เอื้ออำนวย ด้านศีลมีการสมาทานศีล รักษาศีลในวันพระหรือวันสำคัญทางพุทธศาสนาในวันสำคัญทางชาติ เทศกาลที่สำคัญ รวมทั้งในงานมงคล งานอวมงคล และเน้นการทำงานที่สุจริตไม่เบียดเบียนใครให้มากที่สุด ด้านภavana มีการไหว้พระ สวดมนต์ ทำสมาธิ การเจริญภาวนาสามารถทำได้ทุกที่ เมื่อมีเวลาว่าง ๆ ตามสะดวก ส่วนมากเน้นการทำสมาธิเพื่อทำจิตให้ว่างให้ใจ บริสุทธิ์สะอาด ขำระความโลภ โกรธ หลงของตนเอง ในแต่ละโอกาส

2. ปัญหาการบำเพ็ญบุญกิริยาวัตถุของประชาชน คนในชุมชนไม่เข้าใจการบำเพ็ญบุญกิริยาวัตถุ ได้ดี เข้าใจในการ ใส่บาตร บริจาค เสียสละ จิตอาสา กิจกรรมดังกล่าวอาจมีการปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์และโอกาส ด้านการรักษาศีล มีสมาทานศีลในโอกาสต่าง ๆ ตั้งสัจจะทำความดีรักษากฎระเบียบกติกาทางสังคมและบางข้อก็ละเมิดบ้างในโอกาสร่วมกิจทางสังคมที่จัดขึ้น ด้านภavanaมีการไหว้พระสวดมนต์นั่งทำสมาธิเจริญเมตตาภาวนาสามารถทำได้เมื่อมีเวลาว่างตามสถานการณ์ โอกาสต่าง ๆ หรือตามสะดวก

3. แนวทางส่งเสริมการบำเพ็ญบุญกิริยาวัตถุของประชาชน ส่งเสริมให้จัดกิจกรรมทำบุญให้ทานรูปแบบอื่น มีการตักบาตร ทำกิจกรรมจิตอาสา เสียสละแบ่งปันสิ่งของ พระสงฆ์ควรทำเป็นแบบอย่างในการเสียสละ ด้านศีล ส่งเสริมกฎระเบียบกติกาทางสังคมในการทำมาหากิน ไม่เบียดเบียนใคร โดยมีศีลเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ มีการรักษาศีล 5 ตามปกติ ทำให้รู้คุณค่า อานิสงส์ของการรักษาศีล สามารถนำสื่อเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางการรักษาศีล ด้านภavana ส่งเสริมการไหว้พระสวดมนต์นั่งทำสมาธิ

ในเยาวชนคนรุ่นใหม่ ในวันพระวันสำคัญแห่งชาติ วันสำคัญทางพุทธศาสนา ได้มีโอกาสให้พระทำสมาธิ ปฏิบัติธรรมบำเพ็ญภาวนาในวันสำคัญต่าง ๆ ส่งเสริมการปฏิบัติธรรมบำเพ็ญภาวนาเป็นกรณีพิเศษ จัดพระวิทยากร มาบรรยายอบรมการบำเพ็ญภาวนา

อภิปรายผล

1. ประชาชนในบ้านเอื้ออาทรสันกำแพง มีความเข้าใจในบุญกิริยาวัตถุ ในด้านทานมากที่สุด รองลงมา คือการถือศีล และภาวนาเป็นอันดับสุดท้าย คุณค่าของการบำเพ็ญบุญกิริยาวัตถุที่สามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตจริง มีผลต่อการดำเนินชีวิต มีคุณค่ามีประโยชน์อย่างมาก หลักของการบำเพ็ญบุญกิริยาวัตถุคือการให้ทาน รักษาศีล เจริญภาวนา เชื่อมโยงไปในทางด้านอื่น ๆ มีการให้ทานได้แก่ การให้ การสละ การเผื่อแผ่แบ่งปันข้าวของเครื่องใช้สิ่งอื่น ๆ จะให้ใครถือว่าเป็นการบำเพ็ญบุญทั้งสิ้น เพื่อลดความตระหนี่ ความเห็นแก่ตัว ให้น้อยลง ทำให้เราไม่ยึดติดสิ่งของ จะช่วยบรรเทาความเดือดร้อนผู้อื่น เป็นประโยชน์ต่อผู้รับ ต่อสังคมส่วนรวมทำให้คนในชุมชนรวมกลุ่มกันให้มากขึ้น โดยจัดกิจกรรมทางศาสนา ผสมผสานกับประเพณีวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับท้องถิ่นเพื่อจุดประสงค์ในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ คนในชุมชนจะได้มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีการดำเนินกิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ทุกวันโกนวันพระทำให้คนในชุมชนได้ใกล้ชิดพระศาสนาเพิ่มขึ้นมีการเทศน์ให้ชาวบ้านฟัง ดำเนินกิจกรรมเพื่อการบำเพ็ญบุญกิริยาวัตถุ 3 การให้การแบ่งปันไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน พระสงฆ์ทำเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ชาวบ้าน เผื่อแผ่หลักธรรมให้แก่คนในชุมชน โดยให้ชาวบ้านยึดตามหลักศีล 5 มีการรักษาศีลภาวนาในวันโกนวันพระ โดยหลักพัฒนาสติ หลักการอานาปานสติ ไม่ละทิ้งประเพณีวัฒนธรรมเก่า ๆ (คนเฒ่าคนแก่) มีการส่งเสริมวัฒนธรรม ทางพระพุทธศาสนา การทำบุญแล้วเน้นการเจริญภาวนา การเดินเวียนประทักษิณในวันสำคัญทางศาสนา ทำให้คนในชุมชนเข้าใจหลักธรรมทางพุทธศาสนาว่าสอนคนให้เกิดปัญญา ทำให้เข้าใจสัจธรรมในชีวิต นำมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างผสมผสานอย่างกลมกลืนหลักธรรมทางศาสนายังเป็นสิ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจการรวมกลุ่มทำกิจกรรมทางชุมชนมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันอีกด้วย

ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ ปยุตฺโต) (2538 : 93) ได้กล่าวถึงบุญกิริยาวัตถุ 3 ว่าหมายถึง การทำบุญ การทำความดีโดยมีหลักการ 3 ประการ 1. ทานมัย บุญกิริยาวัตถุ (ทำบุญด้วยการให้เป็นสิ่งของ) การให้ การเผื่อแผ่แบ่งปัน เพื่อช่วยเหลือกัน ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสังคม ประกอบด้วย 1) อามิสทาน การให้สิ่งของ 2)

ธรรมทาน การให้ความรู้ แนะนำสั่งสอน 2. สิลมัย บุญกิริยาวัตถุ (ทำบุญด้วย การรักษาศีล) ประพฤติดีมีระเบียบวินัย มีระเบียบในการดำเนินชีวิต ในการอยู่ร่วมกับสังคม มีวินัยในตนเอง การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์กติกาในการอยู่ร่วมกัน เพื่อความสุขในชีวิต และสังคม คำว่าศีลนี้มีหลายระดับจัดไว้ให้เหมาะกับสภาพชีวิตในการปฏิบัติ เพื่อเข้าถึงจุดหมายของตน สำหรับประชาชนพึงรักษาศีล 5 เป็นกฎเกณฑ์พื้นฐานในสังคม เพื่อให้คนอยู่ร่วมกันด้วยดี ไม่เบียดเบียน ทำร้าย ละเมิดชีวิตร่างกาย ไม่ละเมิดต่อทรัพย์สิน ไม่ประพฤติดุเดือดเกี่ยวกับเพศ ไม่ใช้วาจาหลอกลวง ไม่ทำให้สูญเสียสติสัมปชัญญะด้วยการเสพสิ่งที่ทำให้เกิดความประมาท 3. ภาวนามัย บุญกิริยาวัตถุ (ทำบุญด้วย การเจริญภาวณา) การฝึกอบรมจิตใจ เจริญปัญญา การฝึกอบรมจิตใจหรือการทำให้เป็น ให้มีขึ้น และพัฒนาให้งอกงามสมบูรณ์

สอดคล้องกับบนลินรัตน์ อุ่นแก้ว (2565 : 46-50) ได้ศึกษาเรื่องการประยุกต์บุญกิริยาวัตถุ 3 กับวิถีชีวิตสภาวะวิกฤติโควิด-19 โดยในสถานการณ์ปัจจุบันที่ต้องพัฒนากายใจ ให้แข็งแรงควบคู่กันไป วิถีสังคมที่ต้องเว้นระยะห่างแต่ยังมีความห่วงใยซึ่งกัน โดยการเจริญบุญกิริยาวัตถุ 3 ทาน ศีล ภาวณา การแบ่งปันให้ทาน อาหาร สิ่งของ ที่พัก ยารักษาโรคสิ่งอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ และให้กำลังใจ ผู้ประสบภัยจากสภาวะวิกฤติโควิด-19 นี้ การรักษาศีล 5 อันเป็นพื้นฐานที่สร้างความเป็นระเบียบในสังคมที่วุ่นวายให้คลายทุกข์ มีความสุขมากขึ้น สุดท้ายการพัฒนาจิตโดยการตั้งจิตภาวณา พิจารณาตัวเอง มีสติรับรู้เกิดปัญญาในการแก้ปัญหา เพิ่มบุญกุศลให้กับตัวเองได้หลุดพ้นจากทุกข์ เพื่อสร้างเกราะป้องกันภัยทั้งกาย ใจ ให้แข็งแรงผ่านพ้นวิกฤติกันถ้วนหน้า

2. วิเคราะห์ปัญหาการบำเพ็ญบุญกิริยาวัตถุของประชาชนคนในชุมชนส่วนใหญ่มาจากต่างถิ่น ต่างภูมิภาค ต่างวัฒนธรรมประเพณีที่ต่างกัน การงานอาชีพที่ต่างกันทั้งเวลางานที่ทำประจำที่มีเวลาว่างไม่มีเวลาว่าง จึงห่างหายจากการบำเพ็ญบุญกิริยาวัตถุ การเรียนรู้และองค์ความรู้ที่แตกต่างกัน ความรู้ที่แฝงในตัวบุคคลก็ต่างกัน เป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ของแต่ละบุคคลในการเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ เป็นความรู้ที่ไม่สามารถถ่ายทอดได้ออกมาเป็นคำพูดหรือลายลักษณ์อักษรได้ง่าย ๆ โดยเฉพาะคนแก่คนแก่ ความรู้ที่ชัดเจนเป็นความรู้ที่สามารถรวบรวมถ่ายทอดได้โดยวิธีการต่าง ๆ จะเป็นการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร หรือคู่มือ การส่งเสริมจะทำให้คนในชุมชน มีความเข้มแข็งพร้อมเผชิญกับสภาวะปัญหาต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี คนในชุมชนเอาพุทธศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวเป็นที่พึ่งทางจิตใจ ให้คนในชุมชนยึดถือปฏิบัติอยู่ร่วมกันด้วยสร้างความสุขให้แก่ตนเองและคนในชุมชนด้วยหลักธรรมทางพุทธศาสนา คือ ทาน ศีล ภาวณา เป็นการพัฒนาและประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต

สอดคล้องกับงานวิจัยของ กันตณ หนูทองแก้ว (2564 : 461-463) ได้ศึกษาการนำหลักบุญกิริยาวัตถุ มาใช้ในวิถีชีวิตของประชาชน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า 1. การนำหลักบุญกิริยาวัตถุมาใช้ในวิถีชีวิตของประชาชน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมอยู่ในระดับมาก ปัจจัยส่วนบุคคล มีความสัมพันธ์กับการนำหลักบุญกิริยาวัตถุมาใช้ในวิถีชีวิตของประชาชน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านปัญหาพบว่า ข้อที่มีความถี่สูงสุด ได้แก่ ไม่ค่อยมีเวลาในการไปวัด ทำบุญ รักษาศีล รองลงมาได้แก่ ไม่ค่อยมีเวลาในศึกษาธรรมะโดยเฉพาะเรื่องศีลภาวนา ยังสอดคล้องด้านความงามของคนด้วยศีลธรรม การบำเพ็ญบุญของ พระธีรภัทร ธิติวิสุทธิ และคณะ (2557 : 2) ได้ศึกษาวิเคราะห์ ความงามเชิงสุนทรียะตามหลักบุญกิริยาวัตถุ 3 พบว่า ความงามเชิงสุนทรียะเป็นความงดงามของวิถีชีวิตของมนุษย์ ได้มาจากพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นศาสนาที่มีหลักธรรมในการปฏิบัติจัดเป็นความงามที่มีคุณค่าของจิตใจที่ผ่านการพัฒนาตามหลักคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ความงามในบุญกิริยาวัตถุมี 3 ระดับ คือ งามระดับต้นหมายถึง การให้ทาน งามระดับกลางหมายถึง การรักษาศีล และงามระดับสูงหมายถึง การเจริญสมาธิภาวนา ความงามเป็นศิลปะที่มีคุณค่าในตัวเอง การฝึกฝนพัฒนาให้เป็นผู้มีศีล ฝึกฝนสมาธิให้เป็นผู้มีสติ พัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีปัญญา มุ่งให้ใช้ปัญญาในการคิดตรិตรองอย่างมีเหตุมี ผลส่วนผลความงามจากบุญกิริยาวัตถุ 3 มี 3 ระดับ การให้ทานด้วยความศรัทธาจะส่งผลให้เกิดความรู้สึกเอิบอ้อมจากภายใน การรักษาศีล จะส่งผลให้ผิวพรรณสวຍไบหน้าสดใส ดูเหมือนเป็นคนมีสติปัญญาดี การทำสมาธิภาวนา หรือ การพัฒนาบุคลิกภาพด้วยการฝึกสมาธิ จะส่งผลให้มีความเจริญงอกงามทางสติปัญญา มีระบบทางความคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผลพัฒนาตน และสังคมให้บรรลุถึงความเจริญรุ่งเรือง

สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระธนโชติ จันทโชโต และคณะ(2562 : 1-2) ได้ศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักบุญกิริยาวัตถุ 3 ของอุบาสก พบว่า สภาพปัญหาในการพัฒนามี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านบุคคล ครอบครัว สังคม 1. ปัญหาด้านบุคคล ส่วนใหญ่มีความวิตกกังวลเกี่ยวกับผลผลิตที่ไม่ได้ตามที่ต้องการ ปัญหาหนี้สิน 2. ปัญหาครอบครัว ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว โดยเฉพาะระหว่างสามีภรรยาจนนำไปสู่การหย่าร้าง 3. ปัญหาสังคม ปัญหาสำคัญคือปัญหายาเสพติด จากความอยากรู้อยากลองของเด็ก เยาวชนขาดการดูแลใส่ใจของผู้ปกครอง สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเสพติด การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักบุญกิริยาวัตถุ 3 อุบาสกอุบาสิกา 1ทำบุญให้ทาน การเสียสละให้แก่ผู้อื่น 2. ถือศีล เพื่อควบคุมกาย วาจา ใจ ให้มีความสงบ ลดกิเลส ความโกรธ 3. การภาวนา

ทำให้สภาพทางจิตใจมีความพร้อมในการรับรู้ การคิดวิเคราะห์ เห็นแจ้งพร้อมมั่นฝึกพัฒนาจิตอยู่เป็นนิจ โดยจัดกิจกรรมดังกล่าวเป็นเวลา 2 วัน จัดกิจกรรมเป็นเวลา 3 เดือน ผลการจัดกิจกรรมดังกล่าวก่อให้เกิดผลที่ดีต่อบุคคลคือ การแก้ปัญหาของตนเองชาวบ้านใช้ศิลปะเป็นเครื่องระงับปัญหา ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อตนเอง คนอื่นเป็นอย่างมาก ผลที่ดีต่อครอบครัวก็เพราะได้รับการอบรมบ่มนิสัยในชีวิตประจำวัน ในด้านการปฏิบัติ ทาน ศีล ภาวนา อย่างสม่ำเสมอมีผลที่ดีต่อสังคม มีจิตที่เป็นสาธารณะให้ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ในชุมชนมากขึ้น ชาวบ้านมีการให้ทาน การเสียสละ การเผื่อแผ่แบ่งปัน จะเป็นเงินทอง เครื่องใช้หรือสิ่งอื่นใด การนำหลักการบำเพ็ญบุญกิริยาวัตถุ 3 สามารถช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตคนในชุมชนให้ดีขึ้น

3. การส่งเสริมการบำเพ็ญบุญกิริยาวัตถุ เป็นกุศโลบายอย่างหนึ่งในการชำระจิตใจให้บริสุทธิ์ จะเกิดขึ้นเมื่อทำแล้วมีความสุข การบำเพ็ญบุญที่แท้จริงนั้นแม้จะไม่มีเงินสักบาทก็ทำได้เพราะมีการบำเพ็ญบุญกิริยาวัตถุได้หลายอย่าง ให้ทาน รักษาศีล เจริญภาวนา การบำเพ็ญบุญกิริยาวัตถุเพื่อกำจัดกิเลส เพื่อปราศจากเครื่องเศร้าหมอง การบำเพ็ญบุญโดยย่อ ทาน ศีล ภาวนา การให้ทานเพื่อลด ความตระหนี่ถี่เหนียว ช่วยเหลือผู้อื่น ศีล การรักษากาย วาจา ใจ ให้ปกติมีความสุข ภาวนาเป็นบุญอันสูงสุด ทำจิตให้สงบใช้ปัญญาพิจารณาให้เห็นแจ้งในสังขารธรรม การบำเพ็ญบุญกิริยาวัตถุด้วยทาน มีทั้งหมด 5 อามิสทาน วัตถุทานมีปัจจัย 4 เป็นต้น ปาฏิบุคลิกทาน การทำบุญแบบเจาะจงให้พระภิกษุสามเณรที่รู้จัก เป็นการส่วนตัว สังฆทาน เป็นทานแก่ส่วนรวม ถวายไว้ในพระพุทธศาสนา ธรรมทาน การให้ความรู้ในทางธรรมและทางโลก อภัยทาน เป็นการทำบุญที่ไม่สร้างเวรภัยให้ใคร ๆ มีการเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อความสุขส่วนรวมเพื่อประโยชน์ส่วนรวมมากกว่า แนวทางส่งเสริมการทำบุญ การทำความดี ทางกาย วาจา ใจ มี 3 อย่าง 1) ให้ทาน 2) รักษาศีล 3) เจริญภาวนา โดยพิศดาลมี 7 อย่าง 1) อ่อนน้อมถ่อมตน 2) ขวนขวายในกิจที่ชอบ 3) อุทิศให้บรรพบุรุษ 4) อนุโมทนาส่วนบุญ 5) พึงธรรมและแสดงธรรม 7) ทำความเห็นให้ถูกต้อง สอดคล้องกับงานวิจัยของพระสมพงษ์ อธิจิตโต (ทาอุปรงค์) (2564 : 69) ศึกษาวิเคราะห์ประเพณีการทานขันข้าวของประชาชนล้านนาไทย พบว่า มีการทำบุญตักบาตรในตอนเช้า ทำบุญประเพณีต่าง ๆ สมทานศีล 5 นำไปปฏิบัติ ทำบุญเพื่อชำระจิตใจบุญเป็นที่พึ่งของคนและสัตว์ ทำบุญด้วยปัจจัย 4 ไม่มีอบายมุข แนวทางส่งเสริมการทำบุญ 1) ทำบุญด้วยสิ่งของปัจจัย 4 2) ทำบุญแบบเจาะจงบุคคล 3) ทำบุญสังฆทานถวายแก่หมู่สงฆ์ 5) ทำบุญด้วยอภัยทานเป็นการไม่สร้างเวรต่อกันไม่ถือโทษโกรธกัน และพระสมพงษ์ อธิจิตโต ได้กล่าวถึง การทานขันข้าวของประชาชนในบุญกิริยาวัตถุว่า การทานขันข้าว การเตรียมสัรับอาหารอันมี อาหาร ผล

ไม้ น้ำดื่ม นำไปถวายพระสงฆ์ เพื่อการทานอุทิศให้ผู้ล่วงลับ และเพื่อความเป็นศิริมงคล การทานให้กับตนเองเป็นการสั่งสมบุญบารมีให้กับตนเอง 2. ประเพณีทานข้าวใหม่เดือนสี่เป็ง หลังจากการสิ้นสุดทำนาเก็บเกี่ยวข้าวเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ก่อนที่จะนำไปบริโภค มีความเชื่อว่าต้องไปทานให้กับพระสงฆ์ก่อน เพื่ออุทิศไปหาบรรพบุรุษ รวมถึงเทวดา แม่พระธรณี พระภูมิเจ้าที่ เป็นการแสดงออกถึงความกตัญญูรู้คุณ ประเพณีต่าง ๆ เป็นการกตัญญูรู้คุณของผู้มีพระคุณที่อุปการะ พุทธศาสนิกชนมีโอกาสนี้ใกล้ชิด ทำบุญใส่บาตรฟังธรรม ปฏิบัติธรรม 3. มีคุณค่าด้านจิตใจ มีคุณค่าทางสังคมวัฒนธรรม ประเพณี เป็นการสืบทอด และยังเป็นการทำนุบำรุงในพระพุทธศาสนาให้เจริญสืบไป

ด้านศิลปะส่งเสริม สมาทานศีล รักษาศีลจะไม่ก่อให้เกิดการเบียดเบียนผู้อื่น ไม่เบียดเบียนสังคม แม้ในทางตรงทางอ้อมคือ เว้นจากการทุจริตทางกาย วาจา ใจ โดยปฏิบัติอยู่ในกรอบแห่งศีลธรรม ไม่หลงในอำนาจของกิเลส อันเป็นเหตุให้เกิดความเดือดร้อนแก่ตนและผู้อื่นเพราะศีลเป็นข้อปฏิบัติในเชิงปฏิเสธ เพื่อควบคุมความประพฤติทางกาย ทางวาจา ให้สงบเรียบร้อยอันจะเป็นรากฐานในการพัฒนาคุณธรรมในระดับที่สูงขึ้นการส่งเสริม ตั้งแต่ระดับคนในชุมชนขึ้นไป ในด้านพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับชุมชนหรือบุคคล ให้มีคุณภาพพัฒนาชีวิตให้มีความสุขทั้งทางกาย วาจาและใจสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระธวัชชัย ดวงเจริญ และคณะ (2563 : 55-56) ได้ศึกษาพุทธวิธีสร้างแรงจูงใจเพื่อการรักษา ศีล 5 พบว่า 1) วิธีสร้างแรงจูงใจด้วยการหวังผลประโยชน์ 2) การไม่ยอมเสียผลประโยชน์ 3) การสร้างความไม่แตกต่าง 4) การปฏิบัติธรรมเพื่อมุ่งสู่การบรรลุธรรม พระพุทธองค์สร้างแรงจูงใจในการรักษา จึงทำให้การปฏิบัติธรรมมีไม่เท่ากัน แต่แรงจูงใจในมุมมองของคณะผู้เขียนทั้ง 4 ข้อนี้จะเป็นพลังขับเคลื่อนให้บุคคลมีความก้าวหน้าในการปฏิบัติธรรมรวดเร็วขึ้น ฉะนั้น เมื่อจิตใจอ่อนโยนในการปฏิบัติธรรม เมื่อนั้นกรรมดีก็จะพอกพูนมากขึ้นเป็นลำดับ บุคคลก็จะเห็นผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ได้ในเวลาอันจำกัด เช่น มีพฤติกรรมที่เรียบร้อย มีวาจาที่อ่อนโยน มีจิตใจที่เปี่ยมด้วยเมตตาธรรม การสร้างแรงจูงใจเชิงพุทธจึงเป็นยุทธวิธีอย่างหนึ่งที่จะเปิดโอกาสให้บุคคลเข้ามารักษาศีล 5 เปรียบดังมีดวงประทีปนำทางให้ชีวิตหลุดพ้นจากวัฏสงสาร และรับประกันว่าสังคมจะสงบสุขในเวลาอันรวดเร็วได้อย่างแน่นอน และงานวิจัยมนตรี เมฆะวิภาต ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการรักษาศีลของเยาวชนไทยยุค 4.0 พบว่า ศีลเป็นหลักพื้นฐานการดำเนินชีวิตของมนุษย์ซึ่งเป็นหลักของการหักห้ามจิตใจไม่ให้ปฏิบัติในสิ่งที่คิดว่าทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน และเป็นหลักพื้นฐานของการดำเนินชีวิตของมนุษย์ มีสภาพปัญหาของการละเมิดศีลสำหรับเยาวชนไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางอาชญากรรม การปล้นชิงทรัพย์สิน การทำความผิดทางเพศ การโกหกหลอกลวง

लग्न และ การเสพลิงเสพลิตให้โทษ ขาดระเบียบวินัย ขาดความเข้มแข็ง ความมั่นคงทางกาย วาจา ใจ ซึ่งแนวทางการแก้ปัญหาให้กับเยาวชนในชุมชน คือการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่ตัวบุคคล ย่อมสามารถป้องกันแก้ปัญหาส่วนบุคคล และสังคมได้ เพื่อลดปัญหาต่าง ๆ แต่ในการรักษาศีล 5 ต้องมีความพร้อมทั้งด้านกาย จิตใจ สังคม และสิ่งแวดล้อมเป็นตัวช่วยในการส่งเสริมเยาวชน ในชุมชนเกิดการเรียนรู้ในการปฏิบัติตามหลักศีล 5 อย่างถูกต้อง ไม่ประพฤติดินศีลด้วยวิธีการต้องมีสติ ความกลัวต่อบาปต่อไป

ด้านภาวนา ภาวนามัย เป็นบุญสำเร็จด้วยการภาวนา การทำบุญด้วยการ เจริญภาวนา ผูกอบรมจิตใจให้เจริญด้วยสมาธิปัญญา สวत्मन् ผูกสมาธิ เจริญจิตให้มีสติ อยู่เสมอ “ภาวนา” แปลว่า ทำให้เจริญ ทำให้จิตใจมีความพร้อมในการรับรู้ จดจำ คิด วิเคราะห์ เห็นแจ้ง มันฝึกพัฒนาจิตด้วยการภาวนาอยู่เป็นนิจ ประเภทของภาวนา 1) โลกีย ภาวนา ภาวนาเพื่อให้จิตใจบริสุทธิ์ในระดับการเข้าฌานสมาบัติที่ยังไม่ถึงฌานวิปัสสนา 2) โลกุตตรภาวนา ภาวนาเพื่อให้จิตใจบริสุทธิ์ในระดับการเข้าฌานวิปัสสนาให้จิตเกิดความรู้ แจ้ง เข้าถึงพระนิพพาน เริ่มจากการเจริญสมถภาวนา ให้จิตใจตั้งมั่น จิตพิจารณา อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ของไม่เที่ยงของสรรพสิ่ง การเข้าสู่พระนิพพาน หลุดพ้น

จุดมุ่งหมายของภาวนา 1) การมุ่งพัฒนาจิตใจ (จิตตภาวนา) จิตที่เกิดการ ภาวนาทำให้จิตมีสมาธิ จิตใจสงบ ลดซึ่งกิเลส 2) การมุ่งพัฒนาปัญญา (ปัญญาภาวนา) จาก การเจริญภาวนา ย่อมใช้ปัญญาคิดวิเคราะห์ ให้รู้แจ้งในสิ่งต่าง ๆ รู้เห็นเหตุ รู้เห็นความจริง มองเห็นการเปลี่ยนแปลงของสิ่งทั้งปวง ที่เกิดแต่เหตุปัจจัย ปัญญา และภาวนา เป็นกุศล กรรมที่กำจัดโมหะ ความหลง อวิชชา ความไม่รู้ทั้งปวงได้ จิตใจ ภาวนา ทำแล้ว ย่อมได้บุญ กุศล มีความสุข ทำให้ โมหะ สงบลงได้ ขจัดอวิชชา ความไม่รู้ พร้อมนำปัญญามาให้แก่นั่น ได้ มีผลแห่งกุศลกรรม 5 ประการ 1) เป็นผู้มีใจสงบ ไม่ฟุ้งซ่าน ไม่คล้อยตามอารมณ์ 2) เป็นผู้ มีจิตใจร่าเริงแจ่มใส พร้อมที่จะรับรู้รับเอาสิ่งใหม่เข้ามาในชีวิต 3) เป็นผู้ มีจิตใจเมตตา โอบ อ้อมอารี จิตมีความสงบ 4) เป็นผู้มีความพร้อมในการดำเนินชีวิต ปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมบนพื้นฐานศีล 5) เป็นผู้ มีปัญญา มีความรู้ รู้จักเหตุ ผล สอดคล้องกับงานวิจัยงานวิจัย ของ พระแสวงชัย ธมฺมกโม และคณะ (2562 : 192-193) ได้ศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้วยบุญกิริยาวัตถุ พบว่า 1) พัฒนาคุณภาพชีวิต เปลี่ยนแปลงการคิด ให้มีสภาพชีวิตที่มี ลักษณะในด้านอรรถวิสัย วัตถุวิสัย 2) พัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยบุญกิริยาวัตถุ ด้วยการแบ่ง ปัน บริจาคทาน ยินดีที่ผู้อื่นกระทำ พัฒนาด้วยการมีศีล รักษาศีล มีความอ่อนน้อม รู้จัก ช่วยเหลือชวนชววย 3) พัฒนาด้วยการผูกอบรมจิตใจ เจริญภาวนา หมั่นหาความรู้ แนะนำ

หรือสอนในสิ่งที่ เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น ทำความคิดเห็นให้ถูกต้อง 3 รูปแบบการบูรณาการ พัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยบุญกิริยาวัตถุ สามารถสังเคราะห์รูปแบบภายใต้คำว่า “UPW” ซึ่ง ประกอบไปด้วย 1) บำเพ็ญประโยชน์เกื้อกูลต่อสังคมที่เกิดจากการพัฒนาด้วยการให้ทาน 2) สร้างสันติสุขในสังคมที่เกิดจากการรักษาศีล 3) ดำเนินชีวิตด้วยสติปัญญาเกิดจากการที่ บุคคลพัฒนาจากการเจริญภาวนา และสอดคล้องกับงานวิจัยพระครูวินัยธรสฤษดิ์ ญาณ วิโร (ทิพย์โอสถ) และคณะ(2565 : 52) ได้ศึกษาเรื่องการเสริมสร้างความเข้มแข็งตามหลัก บุญกิริยาวัตถุชุมชนบ้านแสนคำ อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า 1. หลักบุญกิริยาวัตถุ ให้ชุมชนมีการจัดการตนเองบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ด้วยการนำ พระพุทธศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวเป็นศูนย์กลางจิตใจ เน้นที่ความผาสุกทางจิตวิญญาณ เน้น สังคมที่มีความสงบสุข ความสอดคล้องกับการพึ่งตนเอง 2. กิจกรรมในชุมชนเกิดขึ้นมาจากการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการชีวิตประจำวัน การสร้างเครือข่ายชุมชนเพื่อความเข้มแข็ง พัฒนาชุมชนเข้มแข็งครอบคลุมทุกพื้นที่ ขับเคลื่อนชุมชนด้วยหลักศีล 5 การนำหลักการ เจริญกรรมฐานมาใช้ในการดำเนินชีวิต 3. นำหลักกตัญญู สัทธา ทาน ปิยวาจา และหลักบุญ กิริยาวัตถุ ใช้ปัญญาในการดำเนินชีวิตเพื่อช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ หลักธรรมทางพุทธศาสนา ช่วยสร้างความเข้มแข็งของชุมชนให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนต่อไป

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง แนวทางส่งเสริมการบำเพ็ญบุญกิริยาวัตถุของประชาชนบ้านเอื้อ อาทร สันกำแพง ตำบลต้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ทำให้พบความรู้ใหม่กล่าวคือ

1. บุญกิริยาวัตถุเป็นหลักธรรมที่สามารถประยุกต์ใช้ดำเนินชีวิตของคนในชุมชน ที่ถูกต้องตามหลักการดำเนินชีวิตทางพุทธศาสนาอย่างเคร่งครัด ยึดถือหลักบุญกิริยาวัตถุ 3 มีการให้ทาน รักษาศีล ภาวนา และกิจกรรมต่าง ๆ ตามวันสำคัญ

2. การทำบุญ การทำความดี ทางกาย วาจา ใจ โดยย่อมี 3 อย่าง 1) การให้ทาน 2) การรักษาศีล 3) การเจริญภาวนา โดยพิสดารมี 7 อย่าง 1) อ่อนน้อมถ่อมตน 2) ขวนขวาย ในกิจที่ชอบ 3) อุทิศส่วนบุญให้บรรพบุรุษ 4) อนุโมทนาส่วนบุญ 5) การฟังธรรม 6) การ แสดงธรรม 7) การทำความเห็นให้ถูกต้อง และการทำบุญให้ทาน รักษาศีล เจริญภาวนา เป็นอัตลักษณ์ ของคนในชุมชน เพื่อเป็นศิริมงคลแก่ตนเอง และครอบครัวเพื่อสั่งสมบุญ ที่มีคุณค่าทางจิตใจ สร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว มีคุณค่าทางสังคม เป็นการสืบทอด ทุนบำรุงพระศาสนาให้เจริญสืบต่อไป

สรุป

บุญกิริยาวัตถุ 3 เป็นหลักแห่งการทำบุญ ทำความดี พึงนำมาใช้ในวิถีชีวิต

1) การให้ ทาน อามิสทาน ธรรมทาน อภัยทานเป็นการทำบุญ ทำความดี การเสียสละแบ่งปัน เกื้อกูลผู้อื่นด้วยความเมตตา พัฒนาขึ้นเป็นขั้นที่ 2) การรักษาศีล เป็นการประพฤติตนให้เรียบร้อยทางกาย วาจา ใจด้วยการปฏิบัติตามศีล 5 ให้เป็นวิถีชีวิต เมื่อรักษาศีลให้สมบูรณ์แล้ว ก็ทำความดีขั้นที่ 3) การเจริญภาวนา เป็นการพัฒนาตนเอง ด้วยการฝึกจิตใจการมีสติ มีสมาธิ มีสัมปชัญญะ มีความเพียร รู้จักคิดพิจารณา รู้จักผิดชอบชั่วดี

บรรณานุกรม

- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2538). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- นลินรัตน์ อุ่นแก้ว. (2565). การประยุกต์บุญกิริยาวัตถุ 3 กับวิถีชีวิตสภาวะวิกฤติโควิด-19. **วารสารการพยาบาลสุขภาพและการศึกษา**. 5(1), 46–51.
- กันตภณ หนูทองแก้ว และคณะ. (2564). การนำหลักบุญกิริยาวัตถุ มาใช้ในวิถีชีวิตของประชาชน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช. **วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์**. 6(1), 461-463.
- มนตรี เมฆะวิภาต. (2565). แนวทางการรักษาศีลของเยาวชนไทยยุค 4.0. **วารสาร มจร บาลีศึกษาพุทธโฆสปริทรรศน์**, 8(1), 225.
- พระแวงชัย ธมมกาโม และคณะ. (2562). การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยบุญกิริยาวัตถุ. **วารสารวิจัยราชภัฏพระนครสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**. 14(1), 192-193.
- พระธีรภัทร ธิติวิสุทธิ และคณะ. (2557). ความงามเชิงสุนทรียะตามหลักบุญกิริยาวัตถุ 3. **วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. 1(1), 2.
- พระธวัชชัย ดวงเจริญ และคณะ. (2563). พุทธวิธีสร้างแรงจูงใจเพื่อการรักษาศีล 5 ในยุค 4.0. **วารสารศึกษิตาลัย**. 1(1), 55–56.
- พระครูวินัยธรสัณฐชัย ญาณวิโร (ทิพย์โอสธ) และคณะ. (2565). การเสริมสร้างความเข้มแข็งตามหลักบุญกิริยาวัตถุของชุมชนบ้านแสนคำ อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่.

วารสาร มจร.วิชาการล้านนา, 8(2), 52.

พระธนโชติ จันทโชโต และคณะ. (2562). การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักบุญกิริยาวัตถุ 3 ของอุบาสกอุบาสิกาบ้านหนองคูม่วง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดมหาสารคาม.

วารสารปรัชญา และ ศาสนามหาวิทยาลัยขอนแก่น. 4(1), 1–2.

พระสมพงษ์ อธิจิตโต (ทาอุปรงค์). (2564). ศึกษาวิเคราะห์ประเพณีการทานขันข้าวของประชาชนล้านนาไทย. **วารสารปัญญา**. 28(3), 69.